

ICT in het onderwijs: benut de voordelen en blijf kritisch

door **Nathalie Ekelmans**

Draagt digitale technologie in het onderwijs juist wel of niet bij aan gelijke kansen?

Een vraag waar geen eenduidig antwoord op mogelijk is. 'In elk geval is digitale ondersteuning niet meer weg te denken uit het onderwijs en daar kunnen we zeker ons voordeel mee doen', aldus Hein van Asseldonk, vicevoorzitter van de VO-raad. 'Als je alle leerlingen in staat stelt digitale hulpmiddelen op een goede manier te gebruiken, kun je daar maximaal rendement uit halen.'

Dat we met digitalisering ons voordeel kunnen doen en dat het verschillen kan vergroten, hebben we de afgelopen periode kunnen zien. Van Asseldonk: 'De coronacrisis heeft allerlei nare dingen opgeleverd, maar heeft ook een enorme versnelling gebracht als het gaat om ICT. Aan het begin van de crisis zijn in 2 weken tijd ontwikkelingen op gang gekomen waar we anders 5 jaar voor nodig zouden hebben. Dankzij digitale middelen was het mogelijk op een menselijke manier contact met elkaar te onderhouden en onderwijs te geven. Bovendien hebben we meer ervaring kunnen opdoen met de didactische voordelen van de devices, met name met adaptief lesmateriaal.'

BEWUSTE KEUZES

Remco Pijpers, strategisch adviseur digitale geletterdheid bij Kennisnet, vult aan: 'Digitale technologie kan kinderen helpen om vooruitgang te boeken, ook kinderen met een achterstand. Zo kan adaptief lesmateriaal waarin kinderen in hun eigen tempo opdrachten kunnen doen, bijdragen aan het verkleinen van verschillen. Aan de andere kant kan het ook verschillen juist groter te maken. Als kinderen met een achterstand op school beginnen, dan spreekt het lang niet vanzelf dat technologie zorgt dat zij hun achterstand inlopen. De kans is groot dat hun achterstand juist oploopt omdat bevoorrechte kinderen de voordelen van techno-

logie beter weten te benutten. Dat vraagt om bewuste keuzes van de school en de leerkracht over hoe de technologie wordt ingezet.'

DIGITALE GELETERDHEID

Hierbij speelt de mate van digitale geletterdheid een belangrijke rol. Frans Schouwenburg, strategisch

adviseur onderwijsvernieuwing met ICT bij Kennisnet: 'En dan zie je dat de kinderen die dat van thuis meekrijgen meer digitaal geletterd zijn. De kracht van leraar zijn zit 'm in het kunnen variëren, zien wat kinderen nodig hebben en dat vertalen in didactische acties.' Schouwenburg adviseert schoolbesturen heel goed na te denken over de manier waarop zij onderwijs willen geven en op welke manier ICT daarin een rol kan spelen. 'En', benadrukt hij: 'Leraren hebben een eigen kijk op didactiek en pedagogiek en moeten ruimte krijgen om daar keuzes in te maken.'

ETHISCHE VRAAGSTUKKEN

Pijpers geeft aan dat dit ook ethische vraagstukken met zich meebrengt. Wat gewenst is, zoals onderwijs op maat voor het individuele kind, kan onvoorziene gevolgen hebben voor de groep die juist niet wenselijk zijn. Een hoger leerrendement voor kinderen, maar ook grotere verschillen en daardoor minder cohesie in de groep, bijvoorbeeld. 'Denk goed na over wat het goede is om te doen. Wees beducht op onbedoelde effecten. Hier kan een ethisch perspectief bij helpen. Het is aan de school-

"Wij streven naar structurele oplossingen voor gelijke toegang tot devices. Zolang het uit eigen middelen van scholen moet komen, blijven er verschillen en dus geen gelijke kansen."

"Digitalisering vraagt om bewuste keuzes van de school en de leerkracht over hoe de technologie wordt ingezet."

besturen op welke manier technologie wordt ingezet. Welke programma's gebruik je, hoe leid je de leerkrachten op en maak je ruimte voor ethische reflectie met het team?

STRUCTURELE OPLOSSING

Digitalisering in het onderwijs gaat ook om politieke keuzes: want wie moet de devices bekostigen? Van Asseldonk. 'Wij streven naar structurele oplossingen voor gelijke toegang tot devices. Zolang het uit eigen middelen van scholen moet komen, blijven er verschillen en dus geen gelijke kansen. Dit vraagt om een goede analyse van wat nodig is aan ondersteunende middelen en digitaliseringshulpmiddelen per leerling en de bijbehorende kosten. Dan doe je recht aan wat de publieke taak verlangt van onderwijs. Alle leerlingen gelijk, ongeacht de thuissituatie, ongeacht de mogelijkheden van ouders.'

SAMEN OPTREKKEN

Pijpers adviseert om vooral ook verbinding te zoeken met andere schoolbesturen om samen in gesprek te gaan over het bevorderen van gelijke kansen in relatie tot digitalisering. Daarbij zouden zij ook gezamenlijk de middelen kunnen inkopen en zo meer invloed op de markt hebben. 'Scholen kunnen met leveranciers en ontwerpers in gesprek op basis van waarden die voor het onderwijs van belang zijn. Kijk bij de keuze voor leermiddelen bijvoorbeeld naar de manier waarop gebruik gemaakt wordt van algoritmes en AI. Het onderwijs kan bij digitale ontwikkelingen zelf de regie behouden door te denken en te sturen vanuit waarden.'

VERBINDING HOUDEN

'Vergeet in dit hele proces niet om verbinding te houden met de leerlingen', benadrukt Van Asseldonk. 'Als leerlingen de hele dag met hun oortjes in de klas zitten moeten we meer aandacht besteden aan sociale aspecten. We kunnen niet meer zonder ICT ik zie daar ook duidelijk voordelen in, maar we moeten breed blijven kijken en weloverwogen keuzes maken. En, benoemen wat goed gaat. Wij bouwen aan de toekomst en dat is een voorrecht!'